

Kaupungingeodeetti Jari Prehti
jari.prehti@harjavalta.fi
harjavallan.kaupunki@harjavalta.fi

Viite Lausuntopyyntöne 12.4.2022

Aihe Harjavallan Liikekeskuksen asemakaavan muutosehdotus. Päivätty 29.3.2022.

Harjavallan liikekeskusta koskeva asemakaavan muutos on tullut vireille 11.11.2021. Kaava-alue käsittää Harjavallan 1960-luvun jälkipuolella rakennetun, yksikerroksisen liikekeskuksen sekä Harjavallan torin. Kaavan tarkoituksena on mahdollistaa vajaakäytölle jääneen arkkitehti Pentti Aholan suunnitteleman liikekeskuksen korvaaminen asuinkerrostaloilla sekä osoittaa liike- sekä yhteistiloja kerrostalojen maantasokerroksiin.

Kaava-alue sijaitsee Harjavallassa Kokemäenjoen eteläpuolisella taajama-alueella. Aluetta rajaavat Killankatu, Pirkankatu ja S-market Harjavallan pysäköintialue.

Satakunnan Museo on käsitellyt suunnittelualueen kaavatilanteen ja kulttuuriympäristöarvot luonnosvaiheen lausunnossaan eikä niitä enää toisteta tässä lausunnossa.

Satakunnan Museo totesi luonnosvaiheen lausunnossaan (16.2.2022) pitävänsä lähtökohtaisesti uutta liikekeskusvisiota aivan liian ylimitoitettuna 7000 asukkaan kaupunkiin ja toteutuessaan se johtaisi mahdollisesti vuosikymmeniksi keskeneräiseen ympäristöön. Museo näki, että muutos tulisi sopeuttaa Harjavallan kaupungin mittakaavaan ja pitkän ajan kuluessa muotoutuneeseen, matalaan keskustaympäristöön. Luonnosvaiheessa esitettyjen 6–8-kerroksisten uusien asuin- ja liikerakennusten kerroslukua tuli asemakaavaluonnokseen nähden pienentää ja ainakin osa liikekeskuksesta tulisi säilyttää osana rakennettavan uuden asuinkokonaisuuden lähipalveluita. Satakunnan Museo kehotti pohtimaan liikekeskukselle kaupungin mittakaavaan ja ominaisluonteeseen paremmin soveltuvaa kaavaratkaisua.

Satakunnan Museo tähdensi lausunnossaan, että arkkitehti Pentti Aholan suunnittelema liikekeskus on aikakautensa rakennustyyppin merkittävä ja parhaiten säilynyt edustaja Satakunnassa ja keskeinen osa Harjavallan keskustasommitelmaa. Museo huomautti myös, että luonnosvaiheen aikana tekeillä

ollut rakennusinventointi (arkkitehti Kati Kleimola, Schauman-arkkitehdit) toisi lisävalaistusta kohteen arvoista ja merkityksestä. Inventointi valmistui 17.2.2022.

Rakennusinventoinnissa todetaan muun muassa, että kolmesta liikerakennuksesta sekä niiden väliin jäävästä piha-alueesta muodostuva liikekeskuskokonaisuus on joistakin muutoksista ja laajennuksista huolimatta säilynyt hyvin, ja Satakunnan mittakaavassa se on yksi parhaiten säilyneistä 1960-luvun liikerakentamisen edustajista.

Satakuntaliitto on käynnistänyt helmikuussa 2022 maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventoinnin, jossa täydennetään aineistoa myös modernin rakennusperinnön osalta. Harjavallan Liikekeskus on ollut tämän selvityksen suunnitteluvaiheessa ehdolla maakunnalliseksi merkittäväksi kohteeksi.

Satakunnan Museon kannanotto asemakaavan muutosehdotukseen

Vaikka kaavaehdotuksessa rakennusten kerroskorkeutta on vähennetty luonnosvaiheeseen nähden, Satakunnan Museo toistaa luonnosvaiheessa esitetyn kantansa ja pitää kaavaehdotuksen suunnitelmaa edelleen aivan liian ylimitoitettuna paikkakunnalle niin rakentamisen korkeudelta kuin tehokkuudelta suhteessa ympäristön tyypilliseen matalaan mittakaavaan sekä ominaispiirteisiin. Suunnittelualue sijaitsee erittäin keskeisellä paikalla ja toteutuessaan ympäristö tulisi muuttumaan merkittävästi.

Kaavaehdotuksessa ei ole millään osin huomioitu 17.2.2022 valmistuneen liikekeskuksen rakennusinventoinnin tuloksia, vaan ehdotuksen lähtökohtana on nykyisen rakennuskannan vaiheittainen purkaminen ja korvaaminen uudisrakennuksilla. Inventoinnissa on osoitettu kolmen liikerakennuksen sekä niiden väliin jäävän piha-alueen muodostaman kokonaisuuden arvot. Inventoinnissa todetaan: *Liikekeskusta voidaan pitää paikallisesti arvokkaana, paitsi arkkitehtuurin myös paikallishistorian näkökulmasta. Kaupunkikuvallisesti se on hyvin keskeisellä paikalla ja korostaa paikkakunnan rakentamisen matalaa mittakaavaa.* Kaavaehdotus ei tue millään tavalla liikekeskuksen edes osittaista säilymistä.

Satakunnan Museo ymmärtää tarpeen Harjavallan keskustan kehittämiseksi, mutta museo kehottaa edelleen pohtimaan Harjavallan mittakaavaan paremmin soveltuvaa kaavaratkaisua. Sekä paikallisella että maakunnallisella tasolla

merkittäväksi katsottavan ja edelleen osittain käytössä olevan liikekeskuksen säilyminen olisi turvattava pienentämällä kaavaehdotuksessa esitettyä tehokkuutta.

Satakunnan Museo yhtyy ELY-keskuksen lausunnossaan (12.5.2022) esittämään näkemykseen Harjavallan Keskustaajaman osayleiskaavan uudistamisesta sekä mm. kulttuuriympäristöjen suojelutarpeiden ajantasaistamisesta. Satakunnan Museo kannattaa myös ELY-keskuksen ehdotusta joko rajata liikekeskuksen tontti kaavamuutoksen ulkopuolelle, kunnes osayleiskaava on ajantasaistettu, tai vaihtoehtoisesti säilyttää alueen pohjoisosa edelleen liikerakentamiskäytössä ja suojella liikekeskuksen rakennukset.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä